

13. TÍZPARANCSOLAT

(2Móz 19,1–20,17)

Gyülekezeti óraszám: 3. Egyházi iskolák óraszám: 3.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

DOUMA, J., A Tízparancsolat Budapest 1994.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

HETÉNYI, A., Ószövetségi szövegértelmezés – Törvényi szövege in:

www.tavas56.hu/szombat/Oszovetseg/Ildiko_torvenyi_szovegek.doc

LOCHMANN, J. M., A szabadság útjelzői, Budapest 1993.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

SZŰCS, F., Teológiai etika, Budapest 1993.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.)

A pusztai vándorlás során Isten népe naponta tapasztalta Isten gondviselését. Szeretetének és népe iránti elkötelezettségének jele volt a Kánaán felé vezető úton a szövetségkötés, és ezen belül az élet védelmében adott tíz íge, amelyet Tízparancsolatnak nevezünk. A Tízparancsolat háttérében Isten életet védő szerete áll. A Tízparancsolat bevezetőjében Isten egyes szám első személyben mutatkozik be a népének. Ez a bemutatkozás egy személyes és szeretetteljes kapcsolatra utal: „*Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgásg házából.*” (2Móz 20,2) Aki a törvényt adja, nem idegen, erre utal a „te Istened” kifejezés. A népéhez való szeretetteljes viszonyra utal az is, hogy Isten önmagát a bevezetőben Szabadítónak nevezi. Isten utal arra a tetre, amit már a népéért szeretetből véghezvitt. Az Egyiptomból való kivétel Izrael számára örök bizonyíték arra, hogy mennyire fontos Isten számára a népe jóléte és boldogsága. Isten a maga Úr-voltát a nép javára használta. A népének úgy kell tekinteni az ezután következő törvényekre, mint amiket az az Isten adja, aki szereti őket, és ezt be is bizonyította a számtalan csodával kísért szabadító tetteivel. Ezek a törvények tehát mind a nép érdekében és védelmére fogalmazódtak meg. Azért mondja meg Isten, hogy mi a jó és mi a feltétlenül kerülendő, mert azt akarja, hogy nép védőkorként tudja használni az útmutatását.

Akkor érthető jól a Tízparancsolat, ha nem szakítjuk ki abból az eseménysorból, amelyben Isten a törvényt adta. A törvényadás az Istennel való szövetségkötésnek a része. Két nagyon fontos isteni tett előzte meg. Egyrészt az egyiptomi szolgaságból való csodás megszabadítás. Másrészt Isten csodákkal teli gondoskodása a pusztai vándorlás addigi két hónapja során. (2Móz 19,4) Isten népe először megismerte a Szabadító és a Gondviselő Istent, és csak azután kapta meg a törvényt. Isten ígéreteiből és szabadító szeretetéből nő ki a gondoskodó szeretet jele: a Tízparancsolat.

A törvényadás után a kőtáblák a szövetség ládájába kerültek. Ez szimbolikus is, mert arra utal, hogy a törvényt a kegyelem veszi körbe.

Az Ószövetség embere számára egyértelmű, hogy a törvényeket, az útmutatást Isten szerető kezéből fogadja el. A törvény szó (tórá) eredetileg tanítást, útmutatást jelent. Mivel Isten szereti a teremtményeit, ezért természetes, hogy segítséget nyújt az életvezetésükhöz. Azért, hogy boldogan éljenek, hogy sem másokban, sem magukban ne okozzanak kárt.

Tízparancsolat:

A Bibliában különbséget teszünk apodiktikus és kazuisztikus törvények között.
– Az apodiktikus törvények az általános alapelveket tanítják és érteti meg. Parancsot vagy tiltást

tartalmaznak. Pl.: „szemet szemért...” (2Móz 21,23–25) Megfogalmazásukban egyszerűek, könnyen megjegyezhetőek, rövidek. Ezekből derül ki, hogy mi az, amit Isten jónak tart vagy megtilt.

– A kazuisztikusnak nevezett törvények ezzel szemben konkrét esetekhez adnak útmutatást. A konkrét esetekhez kapcsolódóan meghatározzák, hogy milyen büntetés jár annak, aki a törvényt megszegi. (2Móz 21,26) Jellegetes a megfogalmazásban, hogy úgy kezdődnek ezek a törvények: „Ha...”

A Tízparancsolat a mindennapokra vonatkozóan adott útmutatást, ami a profán életre vonatkozik, és amit majd a hazájukban, a szövetség keretében élniük kell.

Az első 4 parancsolat:

Az első négy parancsolat Isten és népe kapcsolatára vonatkozik. Isten elmondja, hogy mit kíván a néptől a Vele való kapcsolat szempontjából.

1. parancsolat:

Isten egyetlen népet választott ki, egy népnek ígérte meg, hogy az Üdvözítő közüle születik meg. Ezért természetesen Isten kizárólagosságot vár el, vagyis, hogy egyedül Őt imádja a népe. Egyedül csak Benne, a Szabadító Istenben bízzanak. Szigorúan tiltja a bálványszobrok birtoklását, amelyeket a kánaáni népek imádtak. Ebben a parancsolatban megjelenik a választás gondolata. Isten népe az őt körülvevő világban azzal találkozott, hogy a többi nép más isteneket, bálványokat imád. Tehát neki el kellett dönteni, hogy imádja a láthatókat vagy a láthatatlant. Választani kellett. Ennek a választásnak az alapja az, hogy Isten már korábban a népét választotta. Egy megelőző választás ad okot az ember jelenlegi választására. Isten elkötelezte magát egy nép mellett, és ezt az elköteleződést mutatta meg a szabadító cselekedetével. Lefordíthatjuk úgy is ezt a parancsolatot, hogy: Válaszd Istent, mert Isten már előbb téged választott. A hitben nincsen „és”. Isten és még valaki vagy valami. Csak Ő, egyedül. Az ember nem oszthatja meg a szívét. A Káté ezt a kizárólagosságot három területre vonatkoztatja.

– Először is: Istent kell megismerni. Ez az istenismeret nem tanbeli tudásra vonatkozik, hanem személyes kapcsolatfelvételre. Őt megismerni annak, aki az ember számára magát megmutatta a történelemben, a szabadításban. Ez az istenismeret lesz az alapja az Isten iránti engedelmességnek.

– Másodszor: csak Istenben kell bízni. Kálvin szerint „Az ember szelleme öröktől fogva bálványokat gyártó műhely.” (Kálvin: A keresztyén vallás rendszere) Az emberben megvan a késztetés, hogy olyan tárgyakat, szokásokat találjon ki, amelyek kézzelfoghatóak, és látszatra iránymutatásra, vagy akár a belső bizonytalanságok és félelmek kezelésére alkalmasak. Minden korszakban újabb és újabb módszerek és személyek jelennek meg, akik Isten helyett akarnak útmutatást adni. Ezeket tiltja az első parancsolat.

– Harmadszor: minden jót csak Istentől várjunk! Semmit ne vegyünk igénybe, ami bár a szabadsággal kecsegtet, mégis szolgásgba, függőségbe sodor! Mivel Isten már megmutatta népe iránti végtelen jóságát, ezért minden jót ezután az ember bizalommal várhat Istentől. Ha a Tízparancsolat bevezetőjén keresztül vizsgáljuk ezt a parancsolatot, akkor azt mondhatjuk, hogy úgy értelmezhető ez a parancsolat, hogy Isten megadott minden alapot a kizárólagosságra egy meghatározó ténnyel: a szolgásg házából szabadította meg a népét.

2. parancsolat:

A parancsolat nem csak a tiltást tartalmazza, hanem megnevezi a törvény áthágásának a következményét. Isten féltő szeretetéről ez a parancsolat beszél. Ennek a féltő szeretetnek két oldala van. Egyrészt büntetést vonhat maga után a törvény áthágása, haragja fellángol, másrészt pedig a féltő szeretete utal Isten a végtelen kegyelmére, ami megvédi népét az őket fenyegető, elpusztítani akaró körülményektől. A féltő szeretet nem egy pillanatnyi fellángolásra utal, hanem Isten lényéhez hozzátartozik. (2Móz 34,14 és Józ 24,19) Három-négy nemzedék élt együtt egy

családban, egy időben. Így ez azt jelenti, hogy a bűn elkövetésének tanúi és részesei lesznek a bűn feletti ítélet tanúi és részesei is. A felelősség kollektív a családon belül.

3. parancsolat:

Isten nevét ismerni azért fontos, mert azt kell ismerni ahhoz, hogy az ember Ő elé járulhasson.

Isten nevének hiábavaló használata:

- Ha Istennel kapcsolatban olyasmit gondolunk, mondunk, ami nem felel meg neve fenségének, és nem neve magasztalására szolgál. A modernkori káromkodás a hitetlenség demonstrációja, az Istentől elidegenedett ember önleleplezése.
- Ha Isten Igéjével vagy titkaival kapcsolatban elhamarkodottan, gonoszul visszaélünk nagyravágyásból, kapzsiságból vagy élcélődésből.
- Ha Isten munkáit lekicsinylően, gyalázva illetjük.
- Ez a parancsolat tiltja a hamis esküt. Ha esküt teszünk, akkor az ne legyen elhamarkodott, hanem igazi szükségből hangozzon el. Az eskünek rendkívülinek kell maradnia. Jézus maga is tett esküt (Mt 26,63 kk), tehát nem tilt meg ez a parancsolat mindenféle esküt, sokkal inkább annak a komolyan vételét várja el.
- Tilt mindenféle erőfitogtatást Isten nevében.
- Isten akaratának hívni az emberi akaratot.

4. parancsolat:

A parancsolatok között vannak szabályok is és normák is. A 4. parancsolat egy parancsoló jellegű szabály: teljes mértékben előírja, hogy mit szabad tenni és mit nem, és hogyan kell betartani ezt a szabályt. Nem mérlegelhetünk soha, hogy fontos-e egy adott szombat.

Az 5–10. parancsolat:

A parancsolatok második fele azt fogalmazza meg, hogy mit vár el Isten az emberek egymás közötti együttélésre vonatkozóan.

5. parancsolat:

Ez a parancsolat egy parancsoló erejű norma. Pozitív megfogalmazású parancs, mert nem szabja meg, hogy hogyan tiszteljük a szülőket. Ezért a szülőkkel kapcsolatos cselekedetknél mindig mérlegelni kell, hogy megszegjük-e ezt a parancsolatot vagy nem. Ebből következik, hogy a szülők iránti tiszteletnek lehet mértéke, azaz kicsit vagy nagyon is tisztelhetjük a szüleinket. Ez a parancsolat egy viselkedést ír elő. A ne ölj parancsolat: parancsoló erejű norma, ami nem írja elő a helyes viselkedést, hanem tiltja azt, ami rossz. Mivel nincs mellette magyarázat, ezért az embernek mindig mérlegelni kell, hogy mi az, ami ölésnek számít. A parancsolat betartása melletti ígéret a nép hosszú életére vonatkozik.

6. parancsolat:

A parancsolat háttérében az áll, hogy az élet egyedüli Ura és adója Isten. Aki ember életét elveszi, nem csak az ember ellen, de az élet Ura ellen is vétkezik. Az Ószövetségben különbséget van a gyilkosság és az ölés között. Az az ember, aki véletlenül oltotta ki valakinek az életét, számíthatott megfelelő feltételek mellett a megmenekülésre. Ezért jött létre az úgynevezett menedékvárosok intézménye. A menedékvárosok törvénye utánakérdez a tett mögötti szándéknak. Az ölés tiltásának a parancsolata a tiltást megfordítva, pozitívan értelmezve az élet védelméről szól. Isten, aki az élet Ura, és az életet ajándékozza az embernek, egyetlen úr az élet felett. Nem az ember az úr, ezért nem is neki van joga meghatározni az élet hosszát. Ez a törvény az emberi életet egyértelműen az Isten sajátos védelem alá helyezi. A Heidelbergi Káté 105-107. kérdés-feleletei erre vonatkoznak. Ezek szerint az ölés kategóriájába tartozik minden olyan indulat és érzés, amivel másokban vagy magamban kárt okozhatok. Illetve a Káté tovább is megy egy lépéssel, és azt

mondja, hogy nemcsak indulatokat és cselekedeteket kell kerülni, hanem még az ellenségnek is jót tenni, és a rossz helyett jót kell vele tenni.

7. parancsolat:

Tiltja a házasság szeretetkapcsolatának a megtörését. A házasság az Ószövetségben a szövetség szimbóluma. (Hós 2,16kk.) Olyan szövetség, amelynek megkötéséhez Istent és embereket hívnak tanúul. Ezért veszi annyira komolyan az Ószövetség ezt a bűnt. Amikor Isten azzal vádolja választott népét, hogy elfordult tőle, akkor nagyon gyakran azt mondja, hogy paráználkodik a nép. *„Mert aki alkotott, az a férjed, akinek Seregek URa a neve, és aki megváltott, az Izráel Szentje, akit az egész föld Istenének hívnak.”* (Ézs 54,5)

8. parancsolat:

A parancsolat nem nevezi meg konkrétan, hogy mire vonatkozik a tiltás. Ez nem véletlen. A lopás körét kitérítve mindenre vonatkozik. Tárgyakra, emberre, állatra.

9. parancsolat:

A két utolsó parancsolat a tilalom körét a felebarátra vonatkoztatja. A szavahihetőség nagyon fontos az emberi együttélésnél. A tiltás a hamis beszédre vonatkozik.

10. parancsolat:

A héber „kívánni” szó nem az érzelmi indíttatásra vonatkozik, sokkal inkább a konkrét szándékra, akaratra. A 10. parancsolat tiltása szoros összefüggésben van a „Ne lopj!” parancsolattal. Minden tett alapja a szándék, a vágy és a kívánság. A másik ember tulajdonára való vágyakozás jelenti a konkrétan elkövetett lopás alapját. Kálvin tanítása szerint különbséget kell tenni a vágy és a terv között. A vágyból lehet terv és a tervből tett. Ha a kívánság belül marad, rövid ideig tart, az ember nem foglalkozik vele, nem őrzi a gondolataiban nap mint nap, akkor az elhal. A kívánságokat meg lehet vizsgálni, hogy vajon jó vagy bűnös kívánság-e. Amikor az ember az akaratával egy lépéssel tovább megy, akkor a vágyból terv születik, ami a tett előszobája. A tervből megszületik a tett. Kálvin szerint a 10. parancsolat a vágy születése ellen szól, ami a szívben van és ott is marad. Ez az, amit egyetlen bíróság sem tud bizonyítani, hanem csak Isten előtt nyilvános. Ő ismeri a szív legelrejtettebb titkait, ezért megvizsgálja a vágyakat is. A parancsolatban szereplő „kívánni” szó jelentését pontosabban visszaadhatjuk, ha törekvésnek fordítjuk. Ne törekedjünk mások tulajdonának a megszerzésére! Nem a tulajdonlást tiltja meg a törvény, hanem a jogtalan bírvágyat, a túlzott bírvágyat, a kapzsiságot is. A 10. parancsolat nem tilt mindenféle kívánságot, vágyat. Csak rákérdez a birtoklási vágyunk miéértjére. Az Istenben hívő embernek nem kell mindenféle vágyakozástól megszabadulnia, vannak olyan vágyak, amelyek igenis az Isten kedves szerint való vágyak. Ezeket nem tiltja meg a Szentírás. (Zsolt 42) Jézus Krisztus önmaga megüresítésével jött a földre (Fil 2), és ez azt is jelentette, hogy az akaratát, vágyait az Atya kezébe helyezve lemondott a saját akaratáról. Semmit sem kívánt, amit nem az Atya kezéből fogadhat. Ebben is követni kell a keresztyén embernek Jézust. Nem önmaga vágyainak él, hanem Isten akaratának. Megelégszik azzal, amit kap. Elég az, amit tisztességes és becsületes úton megszerzett az ember.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a korban a gyermekek nagy jelentőséget tulajdonítanak a szabályoknak. Ahogyan a korábbi (egyházi iskolában) tartott lecke valláspedagógiai szempontjainál olvashatjuk (1! Szabályok című lecke), a harmadikos gyermek éppen a teljesítményeknek, elvárásoknak való megfeleléstől hajtva alkalmazkodik, és magára veszi a felnőttektől kapott szabályokat, és be is tartatja társaival. Ugyanígy a saját korosztályukban, társaikkal is szabályalkotók.

A Tízparancsolat tematikáját egyrészt a közösségi életet kialakító szabályokhoz, másrészt a gondviselő Isten képéhez köthetjük. Isten gondviselése a szövetségkötés és az életet védelmező törvényeknek a kijelentése a Sínai-hegyen. Ne tiltó listaként, hanem a gondviselő Isten ajándékaként tanítsuk őket!

Az első kőtábla Isten és ember kapcsolatát védi. A gyermek szeretetkapcsolatra vágyik. Úgy mutassuk be a parancsolatokat, mint amelyek segítenek minket abban, hogy úgy kapcsolódjunk Istenhez, hogy leginkább megélhessük és megtapasztalhassuk a vele való szeretetkapcsolatot.

Ehhez fontos a kizárólagosság (1. parancsolat), hogy Ő legyen a mi Istenünk, és csak őt imádjuk (2. parancsolat). Itt fontos kitérnünk a hétköznapi szóhasználatban elterjedt „Imádom!” szófordulatra, amivel mindenféle kedvencet (étel, ital, elfoglaltság, játék, házi kedvenc) illetnek a gyerekek is és a környezetükben élő felnőttek.

A harmadik parancsolat kapcsán beszélhetünk a káromkodásról, a töltelékszóként használt „Jézusom!” és „Úr Isten!” kifejezésekről. Utaljunk vissza a korábbi ószövetségi leckéhez, amikor Isten bemutatkozik Mózesnek. Nagy kincs ez a név, szent, amit őrzünk, és akkor használjuk, ha valóban imádságban fordulunk Hozzá, vagy dicsérve beszélünk Róla.

Ennél a kőtáblánál kell szót ejtenünk a pihenésről, vasárnapról, gyerek-istentiszteletről. Problematikus, hogy a gyermek a családjától függ, a családján múlik, hogy elmennek-e templomba. Bátoríthatjuk őket, akár istentiszteleti naplót is adhatunk, matricákat gyűjthetnek, de fontos, hogy mindig lojálisak legyünk a szülők felé, és sem a szülőket ne szégyenítsük meg a gyermek előtt, sem a gyermeket a szülők hitetlensége miatt!

A második kőtábla parancsolatai könnyebben érthetőek a gyermekek számára. Ne csak a szó szerinti tiltó értelmezésekre koncentráljunk, hanem a pozitív olvasatokra (Pl. Ne lopj! Légy adakozó!; Ne tanúskodj hamisan! Légy őszinte!; Ne paráználkodj! Őrizd meg a gondolataidat a lelketlen szexualitást ábrázoló képektől, filmekről, viccektől, beszédűtől!). A gyermekek szívesen beszélgetnek ezekről a kérdésekről. Adjunk teret nekik, hogy a maguk nyelvén, a maguk élethelyzeteikről meséljenek!

A nagy parancsolat, mint újszövetségi párhuzam megadja a gyermekek számára a parancsolatok gyökerét. Ha a szeretet vezérel minket, a parancsolatoknak megfelelő lesz az életünk. Beszéljünk a lelkiismeret- furdalás rossz érzéséről, ami nekünk rossz, de választhatjuk a parancsolatok szerinti életet, ami a szeretet érzéséhez és a boldogság érzéséhez kapcsolódik! Beszéljünk arról is, hogy sokszor elvétjük a cselekedeteinket, de Isten mindig lehetőséget ad az újrakezdesre, mert a törvények nem fenyegetések, hanem útmutatók.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja segítségével a tankönyvi képek és a szövegek alapján elmondani a szövetségkötést és a Tízparancsolat történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja a tankönyvi képek és a szövegek alapján elmondani a szövetségkötést és a Tízparancsolat történetét.

<ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéit: Máté evangéliuma 22,37b, Máté evangéliuma 22,39. ○ Tudja a Tízparancsolat rövidített változatát memoriter szinten. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja értelmezni a lecke Igéit: Máté evangéliuma 22,37b, Máté evangéliuma 22,39. ○ Tudja a Tízparancsolat rövidített változatát memoriter szinten és magyarázza azokat röviden.
---	--

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten az Élet törvényeivel gondoskodik népéről.

Kognitív cél: A Tízparancsolatnak, mint az életet védelmező törvényeknek a megismertetése.

Affektív cél: Az életet védelmező érzelmi attitűddel való azonosulás.

Pragmatikus cél: Az életet védelmező szabályok megtapasztaltatása

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Írd körül, mire való! – körülíró activity</p> <p>A munkafüzetben található biztonsági eszközöket fénymásoljuk ki kinagyítva! Osszuk ki a gyerekeknek a lapokat lefele fordítva! Egy-egy tanuló nézze meg a kapott ábrát, írja körül az adott tárgyat, hogy az osztálytársak kitalálhassák! Miután a tanulók kitalálták, mágnessel rakja fel a diák a táblára!</p> <p>Ha az összes rajz felkerült a táblára, beszélgetünk róluk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mi a közös bennük? Milyen kifejezést használt szinte mindenki a körülírásnál? (védi a...) • Mutassuk végig a rajzokat, jelentkezzenek azok a tanulók, akik már használták az eszközt! <p>Átvezetés:</p> <p>Isten a pusztában sok mindennel gondokosodott népéről, népe életéről. A Sínai-hegyen olyan szabályokat adott, amelyek védték az egyes ember és a közösség életét.</p>	<p>Eszköz: ábrák kinagyítva, tábla, mágnes</p> <p>A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 13/A. lecke 1. (35. o.) MFEI 13/A. lecke 1. (42. o.)</p> <p>Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 13/A. lecke 1. (35. o.) MFEI 13/A. lecke 1. (42. o.)</p>
Feldolgozási javaslat,	<p>Történetmondás – Az élet törvényei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isten elérkezettnek látta az időt a szövetségkötésre 	TK 13. lecke (31–33. o.)

munkáltatás	<ul style="list-style-type: none"> • Az Úr megjelenik a Sínai-hegyen • Szövetségkötés • Az élet törvényei a két kőtáblán 	Fogalomtisztázás: szövetség Sínai-hegy Javaslat: A történetmesélés közben táblaképpel segíthetjük a parancsolatok bevezetését. Felülre: Én, az Úr vagyok a te Istened. Ebből két irányba mutat a nyíl, egyik oszlopba az első kőtábla parancsolatai, másik oszlopba a második kőtáblán lévők.
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TK 64. o. 2.) RÉ 395: „Isten szívéen megpihenve...” (TK 67. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 69. o. 10.) RÉ 241: „Szent vagy örökké...” (TK 72. o. 13.) RÉ 161:1–3. verse: „Siess, keresztyén lelki jót hallani...” RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ 140: „Szabadíts meg engem, Úristen...”) „Csodálatos, Jézus, a szeretet...” http://www.plebania.net/img/hittanterem/7/7_250akkordos.doc „Kicsiny kis fényemmel...” https://www.pinterest.de/pin/295900637997377342/	
Házi feladat	Tízparancsolat memorizálása és felmondása ötösért	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv:31-33. oldal

A képen látható:

Tematikus kép. Sziklás, sivár hely, a felhők felett emelkedik ki a Sínai-hegy, A képen Mózes és Isten népe látható. Az emberek kicsik-nagyok, férfiak-nők kapcsolata bensőségesnek látszik a mozdulatokat elemezve. A központi figura Mózes, aki botot tart a kezében és felfelé tekint. Fönn a nap ragyogja be a hegycsúcsot, melynek szimbolikus jelentése van.

A szöveg: A szöveg központi üzenete a szövetségkötés és a Tízparancsolat. A 32. és 33. oldalakon láthatjuk a két kötéltáblát a parancsolatokkal. A *Tudod-e?* - rész utal a két fő parancsolatra, amelyeket Jézus fogalmazott meg.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mit határozott el Isten?
- Mit jelent a szövetség? Válaszd ki az alábbi kifejezések közül azt, amelyik szerinted leginkább kifejezi a szövetség lényegét!

Szövetkezés, együttműködés, egyesülés, társulás, szabályok szerint működő csoport,

- Mózes hová vitte a népét? Mit tapasztaltak három nap után? Figyeld meg képet!
- Mit mondott Mózesnek az ÚR?
- Mit jelent a Tízparancsolat?
- A nép hogy fogadta a szövetség gondolatát és a Tízparancsolatot?
- Olvassátok el az Istennel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzátok meg saját szavaitokkal ezeket!
- Olvassátok el az emberekkel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzátok meg saját szavaitokkal ezeket is!

A *Tudod-e?* - részből megtudhatod, hogy Jézus hogyan foglalta össze a Tízparancsolatot!

Beszélgetéspontok az aranymondásokhoz:

Aranymondás: „Szeresd az Urat, a te Istenedet!”

- Olvasd el az aranymondást, Jézus első nagy parancsolatát!
- Hogyan tudod kimutatni a szeretetedet Istennek? Mondjátok el egymásnak!

Aranymondás: „Szeresd felbarátodat, mint magadat!”

- Olvasd el Jézus második nagy parancsolatát!
- Kik a te felebarátaid, embertársaid? Sorolj fel néhányat!

1. Szójunk!

Szövés technikát alkalmazó kézművességgel szemléltethetjük a gyermekek számára a szövetség szónak a jelentését. A szövetségben a felek összeszövik az életüket, a tetteiket, döntéseiket, szabályaikat. Ezek pedig megtartó erővel bírnak. Ahogy a vető szál tartja meg mindazt, a különböző anyagokat (fonál, virág, fűszál, papír), amit rászövünk, ugyanúgy az Istennel megkötött szövetségben elhangzó törvények, szabályok tartják meg az embert és vezetik a megfelelő irányba.

Órán is könnyen végrehajtható szövés technikák:

<http://thinkcrafts.com/blog/2014/12/02/wild-wooly-weaving/>

<http://tinkerlab.com/paper-plate-weaving-doll-hammock/?crlt.pid=camp.ouNn5w7XZBdu>

<http://childinharmony.blogspot.hu/2010/05/weave-with-nature.html>

2. 10 parancsolat kézművesség

Többféle kézműves technikával dolgozhatjuk fel a Tízparancsolatot:

- Mozdony (Én az Úr vagyok, a Te Istened) vasúti kocsikkal (parancsolatok);
- Festékes tenyérlenymomat 10 ujjára ragaszthatjuk vagy írhatjuk a parancsolatokat.
<https://histreasureseekers.wordpress.com/2011/05/20/train-up-a-child-10-commandments-pt-2/>
- Rajzolják körbe a gyermekek a padtársuk segítségével egy A/4-es lapra a két tenyerüket, az ujjakba írják be a parancsolatokat!
- Egy nagy kartonra ragasszuk rá az egyes parancsolatokat kihajtogatható kőtáblákra! Használjuk a parancsolatok memorizálására!
<http://showerofroses.blogspot.hu/2009/03/ten-commandments-lap-book.html?m=1>
- Készítsünk vidám tablót, amelyen szabadon, a gyerekek nyelvén fogalmazzuk meg a parancsolatokat!
<https://www.etsy.com/listing/182613727/bible-verse-gods-top-ten-commandments>

3. Tízparancsolat – bevezető, ráhangoló játék

Cél: a Tízparancsolat lényegének tudatosítása (vezérfonal a hívő ember számára, nem pedig merev szabályrendszer. Isten szeretetének a jele az, hogy megmondja a népének, hogy hogyan éljen, ha boldog akar lenni.)

A játék neve: Ki akar jót nekem?

A játék lényege: Van egy Útonjáró játékos és három Tanácsadó. Az Útonjáró mindenkit megkérdez, és eldönti, hogy kire hallgat.

A három Tanácsadó:

- Az Útonjáró barátja (tehát mindig jót akar neki)
- Az Útonjáró ellensége (tehát mindig rosszat akar neki)
- Nem ismeri az Útonjárót (ő dönti el, hogy jót akar vagy nem)

Eszközök: 6 darab szőnyeg, tojáshéj vagy száraztészta a szőnyeg alá, ami jelzi, hogy ez korhadt.

Játék előkészülete:

- Kiválasztjuk az Útonjárót és a 3 tanácsadót.
- Útonjáró kimegy a teremből.
- A három tanácsadó között kiosztjuk a szerepeket (érzelemkártyákkal=sematikus arcok, egyik mosolyog, másik mérges, harmadik semleges)
- Lerakjuk a szőnyeget.
- Minden szőnyeghármast egy hidat jelent.
- Az egyik szőnyeget megjelöljük: ez lesz a korhadt gerenda - tojáshéj a szőnyeg alá.
- Meg kell jegyezni a gyerekeknek, hogy melyik ez a korhadt gerenda.

A játék menete:

Bejön az Útonjáró.

Kerettörténet elmesélése:

Te egy Útonjáró vagy. Elérkeztél egy folyóhoz. A folyón vezet át két veszélyes függőhíd. Mindkét hídnak 3 gerendája van. A gond az, hogy az egyik hídnak elkorhadt egy gerendája.

A túlparton áll 3 ember. Ők tudják, hogy melyik a korhadt. Egyikük a barátod. Másikuk az ellenséged. A harmadik egy idegen. Nem tudni, hogy jó ember-e vagy rossz. Ezért ő lehet, hogy igazat mond neked, de lehet, hogy hazudik. De az is lehet, hogy egyszer igazat mond, később hazudik.

A folyó partján megkérdezheted mind a három embert, hogy melyik hídon indulj el. Te döntöd el, hogy kinek a tanácsát fogadod el. Ha rálépsz egy gerendára, akkor kiderül, hogy lezuhansz-e vagy nem. Ha lezuhansz, vége a játéknak. Ha nem zuhansz le, mehetsz tovább. Ha átérsz a hídon, vége a játéknak. Megmenekültél. Először lépj az első gerendára! Ha nem zuhantál le, akkor mehetsz tovább. De ekkor megkérdezheted, hogy egyet vagy kettőt lépj.

Átjutás vagy lezuhanás után megkérjük az Útonjárót: – Találd ki, hogy ki kicsoda volt!

Ezután lehet cserélni a szerepeket.

Amikor mindenki játszott, akkor megbeszéljük:

1. Ki akart jót neked?
2. Vajon miért akart jót?
3. Ki az, aki általában nekünk jót akar?

A lényeg, hogy a válaszból azt kellene kiemelni, hogy azok akarnak nekünk jót, akik szeretnek minket.

Átvezetés a bibliai történethez. Isten ugyanígy jót akart a népének, mint a Barát az Útonjárónak. Ezért Isten néhány utasítást adott a népének. Azért, hogy ne úgy járjanak, mint az ember, aki korhadt gerendára lépett. Miért akart Isten jót a választott népének?

Mert szerette őket.

Forrásanyag: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/03/tizparancsolat.html>

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szeresd az Urat! (1. kőtábla)

Kognitív cél: Annak felismertetése, hogy az első kőtábla parancsolatai az ember Istennel való szeretetkapcsolatáról szólnak.

Affektív cél: Az Istennel való szeretetkapcsolat segítő és gátló tényezőinek feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy az első négy parancsolat számukra megélhető következményeit megfogalmazzák.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	„ <i>Szeresd az Urat, a te Istenedet</i> ” rejtvény Rajzoljuk fel az aranymondás betűinek a helyét a táblára (akasztófaszerűen)! Tippeljenek a gyerekek sorra egy-egy betűt! Aki megfejti, választhat egy éneket az eddig ismertekből.	Eszköz: tábla/ívpapír filc/kréta
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Tudod-e? alapján az első kőtábla anyagára rávezetés: <ul style="list-style-type: none">• A szeretet a parancsolatok gyökere• A nagy parancsolat összefoglalja a 10 parancsolatot• Az első fele az első kőtábláról, a másik fele a második kőtábláról Beszélgetés a Feladattár alapján A parancsolatok korosztályi szintű alkalmazása Ha lehetőség van rá, akkor kooperatív csoportmunkával kérjük meg a gyermekeket arra, hogy közösen értelmezzék és magyarázzák az egyes parancsolatokat. 3-4 fős csoportokat hozunk létre,	TK 13. lecke (32. o.) TK 13. lecke (32. o.) MFGY 13/B. lecke 1. (37. o.) MFEI 13/B. lecke 1. (43. o.)

	<p>ahol a csoporton belül válasszanak a diákok egy szóvivőt. Ő lesz az, aki a csoport nevében beszél. Majd a parancsolat tartalmát, üzenetét és lényegét foglalják össze (ők hogyan értik), és az általuk összefoglalt gondolatokat osszák meg a többiekkel is!</p> <p>Első kőtábla parancsolatainak memorizálása Álljunk körbe! Dobjunk egymásnak egy plüssállatot, aminek a csoport megtanítja az első kőtábla parancsolatait! Akihez érkezik a plüssállat, maga elé veszi, és megtanítja neki a soron következő parancsolatot.</p>	<p>Eszköz: plüssállat</p> <p>Javaslat: Segíthetjük a memorizálást, ha az elején a táblán szerepelnek a parancsolatok.</p>
Aranymondás	„Szeresd az Urat, a te Istenedet!” (Mt 22,37b)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	<p>RÉ 395 „Isten szívéen megpihenve...” (TK 67. o. 7.)</p> <p>„Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.)</p> <p>„Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 69. o. 10.)</p> <p>RÉ 161:1–3. versei: „Siess, keresztyén, lelki jót hallani...” (TK 72. o. 13.)</p> <p>RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...”</p> <p>BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ 140: „Szabadíts meg engem...”)</p>	
Házi feladat	Első kőtábla parancsolatainak memorizálása	<p>MFGY 13/B. lecke 2. (37. o.)</p> <p>MFEI 13/B. lecke 2. (43. o.)</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Alkossunk logót!

Közlekedési szabályokat, általános előírásokat gyakran ábrázolnak egy-egy leegyszerűsített rajzzal. Gyűjtsünk ilyen példákat a gyerekekkel! Például: fagyalttölcsér áthúzva a busz első ajtaján, piros keretű háromszögben szökkenő szarvasok az utak mentén, stb. Alkossunk az első kőtábla parancsolataihoz ugyanilyen rajzokat, logókat! Mindenki tervezzen egyet-egyét a parancsolatokhoz, majd a táblán gyűjtsük össze az egyes parancsolatokhoz tartozókat, vitassuk meg, és hozzuk létre az osztály által legjobbnak tartottat!

2. Szeretem-imádom

Az első kőtábla parancsolatai kapcsán beszélhetünk a mindennapi szóhasználatban elterjedt „imádom” kifejezésről. Tegyük különbséget a között, hogy csak Istent imádjuk, a többi dolgot pedig csak szerethetjük. Ehhez kapcsolódóan játszhatjuk a következő játékot.

A hittanoktató mesél egy szabadon mondott történetet. Ebben a történetben többször előkerül Isten tette, vagy Istenhez kapcsolódó helyek (templom), idők (istentisztelet), tevékenységek (ima), de előkerülnek különböző hétköznapi finomságok, értékes tárgyak, kedvelt elfoglaltságok. A

gyerekek feladata, hogy azoknál a dolgoknál, amelyek az első kőtábla parancsolataihoz, az imádsághoz és Istenhez kapcsolódnak, ott meghajoljanak, a többinél viszont ne.

Játszhatjuk úgy is a játékot, hogy gyorsan sorolunk olyan dolgokat, amelyeket a gyerekek szeretnek (ennivalók, elfoglaltságok), és Isten neveit. A gyerekeknek minél gyorsabban reagálva vagy azt kell mondani, hogy 'szeretem', miközben állva maradnak, vagy azt, hogy 'imádom', miközben meghajolnak.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. Marci fogalmazása

Szeretem **Istent**, ezért Őt tekintem egyedül Úrnak, nem imádkozom más Istenhez. Tudom, hogy Ő nem látható, ezért nem tudjuk **lerajzolni** egy papírra, vagy **kifaragni** fából, kőből. Nem **imádkok** emberek által készített szobrokat. Mivel **szeretem** Istent, csak szeretettel beszélek Róla. **Vasárnap** elmegyek a templomba, ott énekelünk Neki a társaimmal, **bibliai** történeteket tanulunk, és **imádkozunk** Hozzá! Jó Isten szeretetében élni, mert Ő vigyáz rám.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 3. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szeresd felebarátod! (2. kőtábla)

Kognitív cél: Annak felismertetése, hogy a második kőtábla parancsolatai az egyén más emberekkel való szeretetkapcsolatáról szólnak.

Affektív cél: Az emberekkel való szeretetkapcsolat segítő és gátló tényezőinek feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy az 5–10 parancsolatok számukra megélhető következményeit megfogalmazzák.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	„Szeresd felebarátodat, mint magadat!” rejtvény Rajzoljuk fel az aranymondás betűinek a helyét a táblára! Tippeljenek a gyerekek sorra betűt! Aki megfejti, választhat egy éneket az eddig ismertekből.	Javaslat: A nagyparancsolat második felének megfejtésénél visszatérhetünk az előző órák anyagának ismétlésére.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Szeretem! Nem szeretem! – tevékenységek gyűjtése a 2. kőtábla parancsolataihoz Kérjük meg a diákokat, hogy írjanak egyenként 5 dolgot, amelyeken megbántódnak, és öt dolgot, ami jólesik nekik otthon vagy az iskolában. A tankönyvben található kőtábla segítségével szortírozzuk, hogy melyik rossz és melyik jó élmény/átélés melyik parancsolathoz tartozik! Vezessük a táblán a megbeszélés folyamatát, írjuk fel a parancsolatokat, és ragasszuk mellé a post-itokat!	Eszköz: post-itok Javaslat: Ha nagy létszámú osztályban tanítunk, akkor osszuk 4 fős csoportokba a gyerekeket, és a csoportok írjanak ötleteket!

	<p>Beszélgessünk a gyűjtőmunka alapján a második kőtábla parancsolatairól!</p> <p>Második kőtábla parancsolatainak memorizálása Álljunk körbe! Dobjunk egymásnak egy plüssállatot, aminek a csoport megtanítja az első kőtábla parancsolatait. Akihez érkezik a plüssállat, maga elé veszi, és megtanítja neki a soron következő parancsolatot.</p> <p>A parancsolatok korosztályi szintű alkalmazása Párban dolgozva oldják meg a tanulók a munkafüzet 1. feladatát.</p>	<p>Eszköz: plüssállat</p> <p>Javaslat: Segíthetjük a memorizálást, ha az óra elejétől a táblán szerepelnek a parancsolatok.</p> <p>MFGY 13/C. lecke 1. (38. o.) MFEI 13/C. lecke 1. (44. o.)</p>
Aranymondás	„Szeresd felebarátodat, mint magadat!” (Mt 22,38)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	<p>„Amit szeretnétek...” (TK 64. o. 2.)</p> <p>RÉ 395: „Isten szívében megpihelve...” (TK 67. o. 7.)</p> <p>RÉ 161:1–3. verse: „Siess, keresztyén...”</p> <p>RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...”</p> <p>BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ 140: „Szabadíts meg...”)</p>	
Házi feladat	<p>Második kőtábla parancsolatainak memorizálása</p> <p>Szorgalmi: írv fogalmazást Marci mintájára (MFGY 13/B. lecke 1. (37. o.), MFEI 13/B. lecke 1. (43. o.)) arról, hogy mit jelentenek számodra a második kőtábla parancsolatai!</p>	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Alkossunk logót!

Közlekedési szabályokat, általános előírásokat gyakran ábrázolnak egy-egy leegyszerűsített rajzzal. Gyűjtsünk ilyen példákat a gyerekekkel! Például: fagyalttölcsér áthúzva a busz első ajtaján, piros keretű háromszögben szökkenő szarvasok az utak mentén, stb. Alkossunk a második kőtábla parancsolataihoz ugyanilyen rajzokat, logókat! Mindenki tervezzen egyet-egyét a parancsolatokhoz, majd a táblán gyűjtsük össze az egyes parancsolatokhoz tartozókat, vitassuk meg, és hozzuk létre az osztály által legjobbnak tartottat!

2. Így viselkedünk egymással! – tabló

Vigyünk újságból kivágott képeket! Montázstechnikával dolgozzák fel a gyerekek a második kőtábla parancsolatait! Beszélgessünk a képekről, hogy melyik parancsolathoz illeszthetők, mit írjunk/rajzoljunk belé/ mellé! Egy nagy kartont osszunk fel 5 amöba alakú területre, írjuk az amöba körvonalára a parancsolat szó szerinti változatát, majd készítsük el az azt kifejező montázst!

